

MASA ROTUNDĂ A REVISTEI „TEATRUL”

La Teatrul de

Obişnuitul nostru colocviu pe teme profesionale s-a desfăşurat de data aceasta la Oradea, amfitrion fiind Teatrul de Stat cu cele două secţii ale sale.

Din partea celor două colective au fost de faţă: Emanoil Enghel, directorul teatrului, Alexandru Colpacci, Gábor Jozsef, Farkas István, Szombatti Gille Otto, regizori, Elisabeta Pop şi Kelemén István, secretari literari, Alla Tăutu, Kiss Ildikó, Dorel Urlăţeanu — artist emerit, Eugen Ţugulea, Lavotta Carol — actori, Biró I. Geza, pictor scenograf. Au mai participat, ca invitaţi ai teatrului: Ioan Chira, preşedintele Consiliului judeţean Bihor pentru cultură şi educaţie socialistă şi Dumitru Chirilă, cronicar dramatic, redactor la revista „Familia”. Din partea redacţiei: Virgil Munteanu şi Dumitru Negreanu.

I-am invitat pe cei prezenţi să înfăţişeze principalele aspecte ale activităţii lor, suma de probleme la ordinea zilei, într-o sinteză care să alcătuiască tabloul general al vieţii celor două colective, şi să ajute la definirea momentului actual al teatrului orădean.

EMANOIL ENGHEL: E prima noastră întâlnire de acest fel cu revista „Teatrul” şi e, după mai bine de trei stagii, prima vizită pe care ne-o face redacţia. Prilejul este binevenit, şi momentul bine ales, pentru

că noi, colectivele celor două secţii — română şi maghiară — ne aflăm la un punct al întregii noastre activităţi, când putem privi cu luciditate şi spirit critic în urmă şi când putem defini coordonatele principale ale evo-

Stat din Oradea

luției noastre în perspectivă. Fie-mi îngăduit să evoc unele aspecte ale vieții teatrale din trecut, în orașul nostru.

Documentele atestă existența unei activități teatrale permanente și neîntrerupte, subliniez, *neîntrerupte*, la Oradea, încă din anul 1798. Printre oamenii de cultură ale căror nume sînt legate de viața teatrală a acestor meleaguri, se numără și Iosif Vulcan și Ady Éndre. Un studiu complet și amplu al acestei istorii — pe care cu regret trebuie s-o simplific acum — ar aduce la lumină elemente deosebit de valoroase privind rolul pe care viața spirituală a orașului nostru l-a jucat în evoluția teatrului pe teritoriul României.

Imediat după Eliberare a luat ființă la Oradea Teatrul Municipal, devenit în 1948, instituție de stat. Ne place să ne amintim de toți acești ani care au trecut, pentru că în acești ani pe scena teatrului au fost prezentate cele mai valoroase piese din fondul dramaturgiei naționale și universale, au fost realizate spectacole care, la vremea respectivă, au stîrnit un larg ecou în opinia tea-

trală a țării, ca *Ciocirlia*, *Montserrat*, *Citadela sfărîmată*, *Invățătoarea*; s-au afirmat atunci la noi talente viguroase, astăzi virfuri ale teatrului românesc. Principalul beneficiu al acestei activități l-a constituit și îl constituie creșterea și formarea unui public credincios teatrului nostru, interesat de spectacolele noastre și exigent cu noi.

REDACȚIA: *Revenind la momentul actual, să încercăm împreună o definiție a stadiului în care vă aflați.*

EMANOIL ENGHEL: După părerea mea, în momentul de față teatrul nostru încearcă să redobîndească pozițiile avansate pe care le cîștigase cu ani în urmă. Au existat în activitatea noastră inerente coborîșuri, „goluri de calitate“, căderi ale căror cauze vom căuta să le explicăm mai târziu. Începînd cu această stagiune, pe care încă din vară am gîndit-o sub semnul unor exigențe sporite, ne-am îndreptat atenția în principal către alcătuirea unui repertoriu mai exigent,

Emanoil Enghel și Szombatti Gille Otto

mai riguros gândit, știut fiind că o politică repertorială înțeleaptă cheazășiuește reușita activității unui teatru. Pare un adevăr banal — e de fapt o rutină a gândirii noastre de care dorim să ne eliberăm — dar, analizându-ne noi înșine activitatea, am înțeles că mai întotdeauna eșecurile noastre s-au datorat propriilor noastre concesiї făcute nivelului literar, prostului gust, valorii scăzute a unor lucrări.

DOREL URLĂȚEANU: Era, de fapt, o proastă înțelegere a ideii de accesibilitate, o greșită traducere în fapt a intențiilor noastre de a deschide mai larg porțile teatrului unui număr tot mai mare de spectatori.

ALLA TĂUTU: Am plătit uneori scump această politică repertorială. Spectatorul deprins cu reprezentațiile facile a respins încercările noastre ulterioare de a-i oferi spectacole cu un grad de exigență sporit, cu un conținut mai bogat.

EMANOIL ENGHEL: Cîștigul imediat era că ne realizăm indiciile de plan, dar pierduserăm din vedere scopul nobil al activității noastre, rațiunea însăși de a exista a teatrului nostru, rolul pe care trebuia să-l jucăm în educația conștiinței spectatorilor noștri.

REDAȚIA: *Vă judecați cu destulă asprime! Revenind la repertoriul stagiunii actuale, ce v-ați propus de pe această platformă superioară de exigență?*

EMANOIL ENGHEL: Ne judecăm cu maturitate și dacă judecata pe care ne-o facem e aspră, e tot pe atât de necesară pentru activitatea noastră de viitor. În definitiv, nu ne-am adunat aici să ne aducem laude, ci să privim lucid și deschis în noi înșine și în jurul nostru, pentru a ne vedea cum sîntem și mai ales, cum putem fi. Așadar, pentru această stagiune, la secția română am înscris în repertoriu *Omul care...* de Horia Lovinescu, *Apus de soare* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Vulpea și strugurii* de G. Figuieredo, *Procesul Adam și Eva* de Rudi Strahl, piese ale căror premiere au și avut loc, se repetă *Pescărușul* de Cehov.

DOREL URLĂȚEANU: Se va realiza o mai veche năzuință a teatrului nostru, un spectacol cu *Nevestele vesele din Windsor*, primul dintr-un ciclu shakespeareian pe care ni-l propunem în perspectivă.

ELISABETA POP: Nu am scăpat din vedere nici obligația pe care o avem față de micii spectatori. Vom realiza un spectacol cu o dramaturgie după *Amintirile din copilărie*, poate a lui Mironescu, poate a lui Ion Luca.

KELEMÉN ISTVÁN: Secția maghiară a realizat pînă acum patru spectacole din programul actualei stagiuni: *Nicrie, Csongor și Tünde*, *Noi, bărbații*, *O scrisoare pierdută*, și urmează să mai fie realizate, pînă la sfîrșitul actualei stagiuni, spectacole cu piesele *Othello*, *Este vinovată Corina?*, *Procesul maimuțelor și Bătrînețe zbuciumată*. Este un repertoriu pretențios, dar în condițiile noastre, perfect posibil.

EMANOIL ENGHEL: Nu uitați că la alcătuirea acestui repertoriu am avut în vedere și posibilitățile actuale ale colectivelor noastre. Sîntem nu o dată judecați după criterii abstracte, principial vorbind, îndreptățite, dar rupte de realitatea proprie nouă. Ignorîndu-se componența colectivelor noastre, capacitatea și preferințele regizorilor noștri, ni se sugerează piese care au o valoare de necontestat, dar care nu-și pot găsi contingențe în repertoriul teatrului nostru.

KELEMÉN ISTVÁN: În același timp, ne sînt refuzate fără argumente temeinice, piese care după aceea apar în repertoriul altor teatre din țară.

Eugen
Țugulea
și
Dorel
Urlăteanu

REDACȚIA : Aveți exemple ?

KELEMÉN ISTVÁN : Nenumărate : *Tragedia omului*, refuzată nouă, a apărut în repertoriul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj, *Dulcea pasăre a tinereții* s-a jucat la Sfântu Gheorghe..., lista e lungă, n-are rost s-o înșir.

IOAN CIHRA : Trist e că gândirea unui colectiv, bazată pe cunoașterea necesităților publicului nostru și pe aceea a posibilităților de care dispune teatrul, este contracarată de punctul de vedere al celor puși să cîntărească și să aprobe programul repertorial, fără ca aceștia să aibă întotdeauna acoperirea unei reale și temeinice informări asupra activității și capacității teatrului nostru.

EMANOIL ENGHEL : Revenind la problema în discuție, noi considerăm că repertoriul stagiunii actuale este mai apropiat de ceea ce ne propunem. Se știe, în condițiile în care își desfășoară munca un teatru de provincie, problema unui profil repertorial se confundă, de cele mai multe ori, cu problema satisfacerii nevoii de cultură a unui foarte divers public. Noi avem în vedere faptul că spectatorii noștri sînt în majoritatea lor tineri, avem în vedere universul lor spiritual și nivelul lor de cultură generală, și toate acestea justifică prezența în repertoriu a unor lucrări clasice, cum sînt *Apus de soare*, *Scrisoarea pierdută*, *Othello*, *Pescărușul*. Ne preocupă reflectarea realității noastre noi. Deși studiem tot ce primim, deși sîntem în corespondență cu dramaturgi de prestigiu și ducem tratative cu creatori locali, în repertoriul nostru se găsește încă loc pentru dramaturgia originală...

KELEMÉN ISTVÁN : Secretariatul literar sîntea acut lipsa unei informări prompte și

cît mai complete asupra șantierului creației originale.

SZOMBATTI GILLE OTTO : Sub acest aspect, revista „Teatrul” ne-ar putea ajuta mai mult, publicînd nu numai textele integrale ale unor piese, dar și studii analitice privind alte piese noi, materiale de sinteză a fondului dramaturgiei contemporane, fișe de lectură, în sfîrșit, sugestii atît de necesare nouă, celor cărora, prin forța împrejurărilor, ne vine mai greu să fim întotdeauna la curent cu ultimele noutăți.

REDACȚIA : Să încercăm să abordăm și alte aspecte ale activității dumneavoastră, care să dea contur sintezei pe care ne-am propus-o.

EMANOIL ENGHEL : De acord, cu o precizare : dacă discuția noastră nu a atins pînă acum zona unor teoretizări, a unor generalizări filozofice, revenind de fiecare dată la chestiuni concrete ale vieții noastre teatrale, dacă acest lucru nu se va întîmpla poate nici de acum înainte, este pentru că oricînd teorie am emite, oricît de prețioase și pretențioase teme abstracte am încerca să abordăm, condiția existenței noastre de oameni de teatru, aici, la Oradea, este strîns legată de realitatea imediată, de problemele concrete, care nu sînt nici meschine și nici neglijabile, care ne hotărăsc de cele mai multe ori gîndirea, perspectiva, și care trebuie luate în seamă cel puțin tot atît cît avem în vedere și cele mai înaripate și romantice aspirații ale noastre. În această ordine de idei, pînă să ajungem să vorbim despre necesitatea existenței unui spirit de echipă — și vom vorbi și despre asta — va trebui să discutăm despre existența echipei însăși.

Farkas Jozsef

Kiss Ildiko

SZOMBATHI GILLE OTTO : Nu de puține ori, întocmind propunerile noastre de reper-toriu, am fost nevoiți să renunțăm la unele piese foarte valoroase, foarte potrivite nevoilor noastre, foarte necesare publicului nostru, fiindcă din colectiv ne lipsea tocmai interpretul care să susțină piesa. Avem în clipa de față colective bune la ambele secții, dar ne sînt descoperite unele compartimente fără de care nu putem alcătui distribuții optime. Recurgem adesea la improvizații, cu conștiința amară a faptului că facem de la început un rabat de calitate viitorului spectacol.

Ce e de făcut ? Ce măsuri putem lua, după puterile noastre, pentru a convinge pe actorii de care avem nevoie să vină la Oradea ? Privim cu jînd către Tîrgu Mureș și încercăm să aflăm de la ei cum au izbutit să-i convingă pe tinerii absolvenți să lucreze măcar o stagiune-două acolo. Locuințele ? Salariizarea ? Ce altceva ?

REDACTIA : *O „masă rotundă“ care a avut loc la Tîrgu Mureș scotea în evidență faptul că un anume climat propice creației, un spirit de lucru generator de emulație artistică, au constituit, alături de existența unui animator, punctele de atracție către care au gravitat în acest an tinerii absolvenți.*

DUMITRU CHIRILĂ : După părerea mea, nici un fel de măsuri organizatorice sau administrative nu pot asigura unui teatru „de provincie“ o trupă completă, cuprinzînd toate genurile, toate vîrstele, într-un cuvînt, toate disponibilitățile cerute de o optimă distribuție. Viața teatrală din țară ne arată că actorii, absolvenți sau maturi sau vîrstnici se îndreaptă — în această neîntreuptă mișcare pe care ne-am obișnuit s-o numim „fluctuație“ — către acele teatre care, prin activitatea lor artistică, prin ecoul favorabil pe care această activitate îl stîrnește în opinia teatrală din țară, garantează într-un fel împlinirea năzuințelor actorilor, le oferă nu numai o optimă utilizare, ci și, prin reflex, o mai deplină și mai răspîndită afirmare în viața teatrală din întreaga țară.

EUGEN ȚUGULEA : Multe stagiuni activitatea noastră nu a avut nici un fel de rezonanță în opinia teatrală. Chiar și competițiile pe plan național, festivalurile, concursurile, ne-au găsit nepregătiți.

DOREL URLĂȚEANU : Nu ne-au găsit nepregătiți. Ne-au găsit la nivelul la care eram. În general, aspirațiile noastre au fost reduse : un spectacol-două mai răsărite, restul... E greu, în aceste condiții, să ceri colectivului pasiune, dăruire, deplină unitate de vederi. Știm cu toții că nu o dată repe-

țițiile noastre au fost stinjenite de prezența indiferentă a unor actori cărora rolurile nu le aduceau nici o satisfacție. De puține ori s-a întâmplat să se realizeze acea atmosferă de lucru, care ia naștere numai atunci când cu toții, de la regizor la interpretul celui mai neînsemnat rol, înțeleg să participe cu răspundere și dăruire la realizarea spectacolului.

EMANOIL ENGHEL : Acest lucru l-am înțeles cu toții de multă vreme și ne-am străduit să dobândim treptat ceea ce ne place să numim spirit de echipă. Dar, ce este spiritul de echipă ?

SZOMBATTI GILLE OTTO : Vînturăm în discuții interterminale această idee, hotărîm în ședințe să realizăm „spiritul de echipă”, această condiție a reușitei, și uităm mereu că spiritul de echipă nu e o noțiune abstractă, ci o stare de lucru care se manifestă numai și numai în timpul repetițiilor și spectacolelor, care înseamnă deopotrivă încredere și dăruire, prețuire și respect reciproc, înțelegerea necesității de a te subordona scopului final : spectacolul.

FARKAS ISTVÁN : Noi, regizorii, înțelegem cel mai bine și, adesea, cel mai dureros, ce înseamnă să lucrezi un spectacol în absența spiritului de echipă. Uneori, această sudură sufletească a tuturor se realizează când un element, adesea surprinzător, fascinează întregul colectiv, fie valoarea textului, fie noutatea concepției regizorale, fie consistența tuturor rolurilor. Cel mai adesea, însă, o atmosferă de indiferență și neîncredere plănează asupra repetițiilor noastre. Am asistat recent la o repetiție cu *O scrisoare pierdută*,

la teatrul „Bulandra”. Ceea ce s-a realizat acolo în trei ore, eu nu pot realiza în nouă repetiții ! Și totul, datorită acestui spirit de echipă care condiționează creația.

GĂBOR JOZSEF : Experiența mea, mai îndelungată, m-a învățat că spiritul de echipă se dobîndește în timp, se transmite de la un spectacol la altul, izvorăște din încrederea care se naște în cei care constituie un colectiv.

ALEXANDRU COLPACCI : Ca foarte tînăr regizor, abia venit de pe băncile facultății la Oradea, am crezut că voi realiza acest mult rîvnit spirit de echipă, înconjurîndu-mă de actori tineri. Acum pot spune că tineretea e una și tineretea spirituală e alta, că de multe ori primul pas către realizarea coeziunii, către instaurarea unei atmosfere de lucru, l-au făcut actorii mai vîrstnici.

KISS ILDYKÓ : E de neînțeles cum unii actori tineri refuză să accepte ideea că fac parte dintr-o colectivitate, că personalitatea lor nu se poate afirma decît în raport direct cu integrarea lor și subordonarea lor echipei. Eu am venit la Oradea din dorința sinceră de a munci, fără să-mi propun să cîștig lauri unei glorii individuale în primii ani. Cred că așa e bine, să-mi aștept împlinirea profesională, propunîndu-mi să slujesc colectivul pentru care de bună voie am optat. Azi, după două stagioni la Oradea, nu-mi pare rău că mă aflu aici. Din două motive : întâi, nu știu care a fost situația în alte stagioni mai îndepărtate, dar acum simt că încep să se instaureze o atmosferă de încredere în forțele noastre proprii, că începem noi înșine să fim satisfăcuți nu numai de felul cum muncim, dar și cu rezultatele

muncii noastre. Și nu e vorba de o liniștitoare satisfacție proprie mediocrității, ci de o severă exigență față de noi înșine. În al doilea rînd, noi, actorii, avem aici la Oradea, mai mult ca oriunde, posibilitatea să ne manifestăm, pentru că putem iniția și sîntem sprijiniți să ducem la bun sfîrșit recitaluri individuale sau spectacole pe scena Studioului, care ne-a fost și nu este pusă la dispoziție. E un atelier de lucru care stă deschis oricărui actor dornic să se verifice și să se perfecționeze.

REDACȚIA : *Interesantă inițiativa aceasta a înființării unui studio pe lângă scena mare. Sint create premisele continuității în activitatea studioului ?*

EMANOIL ENGHEL : Există certitudinea acestei continuități. Aici au fost pregătite și prezentate recitalurile lui Varga Vilmos, *Baladă particulară* și *Privește înapoi rîzînd*, recitalul lui Eugen Țugulea, al actriței Kiss Bdyko, spectacolul cu piesa *Hei, oameni buni* de W. Saroyan, recitalul de balade al actriței Anca Miere-Chirilă. În general, pentru activitatea de studio nu ne-am propus un plan repertorial, ci lăsăm deschisă lista manifestărilor, înțelegînd să stimulăm prin aceasta orice inițiativă a actorilor, exercitîndu-ne doar controlul asupra conținutului și capacității, pentru a deschide calea către public.

IOAN CHIRA : Singura formă organizată de manifestare pe această scenă urmează să fie un festival pe care l-am inițiat, pe care l-am propus spre aprobare forurilor superioare și pe care sperăm că-l vom vedea confirmat în această stagiune. Intenționăm să invităm pe scena atelierului teatrului orădean pe toți cei care s-au manifestat în acest gen : pe Irina Răchitanu-Șirianu, Octavian Cotescu, Olga Tudorache, Tudor Gheorghe și alții.

ELISABETA POP : Un fenomen interesant pentru noi este faptul că pe care aceste manifestări l-au stîrnit în mijlocul publicului nostru. Spectacolele de studio sînt realmente asaltate de spectatori. Și putem afirma că drumul multora către teatru a trecut prin micuța sală a studioului. E foarte important pentru noi să urmărim pulsul publicului, să vedem cum crește diagrama biletelor vîndute la casă, să remarcăm săli pline de spectatori peste numărul celor 30 de spec-

tacele vîndute prin abonamente. Noi, secretariatul literar, care ne considerăm puntea de legătură între teatru și spectatori, ne-am asumat responsabilitatea urmării meticuloase și atente a evoluției publicului nostru. Participarea spectatorilor la reprezentațiile studioului reprezintă un indiciu grăitor pentru noi că teatrul orădean și-a redobîndit încrederea publicului.

EMANOIL ENGHEL : Cred că în discuția de față ne-am înfățișat așa cum sîntem, cu lipsurile, cu realizările și, mai ales, cu aspirațiile noastre. N-aș vrea să se înțeleagă că tot ce s-a făcut pînă acum este socotit de noi ca lipsit de orice însemnătate, sau că ne propunem să realizăm peste noapte cele mai ambițioase propuneri. Am omis cu bună intenție din discuția noastră o sumă de alte probleme care aparțin, cred eu, întregii mișcări teatrale din țară, care ne preocupă. Ele își pun pecetea asupra activității noastre. Și pe noi, ca și pe alte teatre, ne nemulțamește faptul că spectacolele prezentate în deplasare sînt adesea degradate de condițiile organizatorice și tehnice care ne stau la îndemînă, și noi, ca și alte teatre, avem de reproșat presei că nu ne reflectă îndeajuns munca, și noi avem greutăți în obținerea unor locuințe corespunzătoare pentru artiștii noștri, și noi sîntem adesea paralizați de caracterul vetust al actualei legislații teatrale. Dar, cum spuneam, acestea toate reprezintă probleme generale ale întregii mișcări teatrale, ori noi am dorit să înfățișăm ceea ce constituie ansamblul de probleme, nemulțumiri și aspirații specifice nouă. Noi toți considerăm că sîntem într-un proces de creștere, că ceea ce ne-am propus cu luciditate și discernămint începe să prindă viață. Lăsînd la o parte modestia prefăcută, credem că pe multe planuri am realizat lucruri bune în această primă jumătate a stagiunii. Conștienți de acest fapt și încă și mai conștienți de perspectivele noastre, ne propunem să menținem și, dacă ne va sta în puteri, să depășim nivelul pe care l-am atins, să consolidăm realizările noastre de pînă acum și să lichidăm rămănerile în urmă. Masa rotundă inițiată de revista „Teatrul” ne-a prilejuit un foarte bine venit moment de meditație asupra noastră, pentru care mulțumim revistei.

Am consemnat cu nedisimulată satisfacție luările de cuvînt ale participanților la colocviul nostru. De la bun început ne-am putut da seama că în colectivul orădean s-a instaurat o atmosferă favorabilă muncii, că au fost create premisele mult rîvnitului salt valoric. Apreciem luciditatea și chiar asprimea bărbătească, matură, cu care participanții la discuție și-au analizat activitatea, și limpezimea cu care privesc perspectivele teatrului. Ne rămîne convingerea că năzuințele exprimate se vor împlini, că teatrul orădean va ști să se mențină cu perseverență pe calea bunelor realizări pe care, de fapt, a și început să le înregistreze.